

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

A tanuló azonosító
matricája

FIGYELMESEN RÁRAGASZTANI

MAGYAR NYELV

ORSZÁGOS FELMÉRÉS

2008 május

UTASÍTÁS A TANULÓK RÉSZÉRE

Figyelmesen kövesd az utasításokat! Az ügyeletes tanár engedélye nélkül ne lapozz és ne fogj hozzá a feladatok megoldásához!

Az azonosító matricát ragaszd a jobb felső sarokban kijelölt helyre!

A vizsga első része 60 percig tart.

Olvasd el figyelmesen a szöveget!

Tanulmányozd a feladatokat! Figyelmesen kövesd a kérdéseket!

A feladatokat tetszőleges sorrendben oldd meg!

Ügyelj arra, hogy minden feladatra legyen elég időd!

A válaszadás előtt újra olvasd el a feladatot, s ha szükséges, térj vissza a szöveghez!

Válaszaid gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül, olvashatóan írd le!

Egyértelmű válaszokat adj!

Sok sikert kívánunk neked!

A teszt kitöltésének módja

A.	☒
B.	☐
C.	☐
D.	☐
E.	☐

Jó

A.	☒
B.	☐
C.	☒
D.	☐
E.	☐

Rossz

A.	☒
B.	☐
C.	☒
D.	☐
E.	☐

A hibás bevétel
javítása

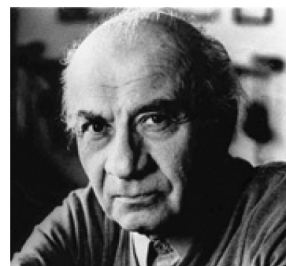

I. SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Illyés Gyula: Puszták népe

Tájékozódás. Puszták a Dunántúlon. A puszták lakóinak lelkiülete. (részlet)

A külföldiek, akik jártak Magyarországon, s akiknek rólunk való tárgyilagos véleményét kérdeztem, magát az egyszerű, szántó-vető népet alázatos, csendes, kalaplekapó, rögtön vigyázzba meredő s épp ezért egy kicsit elnyomott népnek tartották, amely bizonyára nincs híján a kétszínűségnek sem... Ez a jellemzés váratlanul ért, meghökkentett és elpirított. Micsoda magyarokkal érintkeztek ezek? Megtudtam, hogy mindmegannyian vidéki kastélyok valóban közmondásszerű vendéglátását élvezték, s a kastélyok környékén figyelgették a népet. A magyarságnak ők ezt a rétegét ismerték meg, melyet én ismerek; ismerem erényeit, ismerem bajait. Erényeit mindenki tudja. Arról beszélek, ami kevésbé ismert.

A puszták lakóitól, így van, semmi sem áll távolabb, mint az a büszke rátartiság, amely az általános hit szerint fajtánk sajátja, s mely különben nemcsak a világ minden dzsentrijében van meg, hanem megvan a világ minden független kisbirtokosáéhoz hasonlóan a mi kisbirtokosainkban is. A puszták népe, tapasztalatból, saját magamon észlelt tapasztalatból tudom, szolganép. A puszták népe alázatos; nem számításból vagy belátásból az, hanem meglátszik még a tekinteten is és abból is, amint akár egy madárkiáltásra fölkapja fejét, hogy örökségből, szinte vérmérsékletből, évezredes tapasztalatból az. A magyarság eredetéről szóló elméletek közül egy se hatott rám olyan revelációszerűen, a szívre tapintás olyan bizonyosságával, mint az a legújabb, amely szerint a magyarok nem Árpáddal jöttek e hazába, hanem még Attila csendes málhahordói gyanánt, ha ugyan már nem Attila előtt. Mindenesetre csöndességüknek köszönhatték, hogy sem a hunokkal, sem az avarokkal egyetemben nem verték se ki, se agyon őket, hanem életben maradhattak, és szolgálhattak a hunok után itt, hol az avaroknak, hol a frankoknak, mindenkinek, aki épp nyakukra ült, és végül Árpád kemény, öntudatos turk vitézeinek, akik államot gyúrtak ebből a hallgatag, munkás népből, amely mindenét, még gyönyörű ugor nyelvét is átadta a nemes hódítóknak, ahogy ez már a történelemben a hódítók és a meghódítottak között törvényszerű.

Az bizonyos, hogy ami jót és szépet szolgáló el lehet mondani, az mind ráillik a puszták népére, amely nyelvben, szokásban, arcvonásban országszerte szinte hibátlanul őrzi ma is valamilyen fajta ősi alkatát. Nem házasodott össze más népekkel, még a szomszédos falusiakkal sem, főleg azért, mert senki sem volt hajlandó véle összeházasodni. Igénytelen ez a nép; engedelmes annyira, hogy már parancsolni se igen kell neki, telepatikusan megérzi ura gondolatát s már teljesíti is, amint az olyan szolgálóhoz illik, akinek már apja, anyja, dédje és üke is egy helyben és egy fajta urat szolgált. Ösztönösen ismer minden házi szokást, mindenre kapható, s dolga végeztével egy figyelmeztető szempillantás nélkül kiódalog a szobából csak úgy, mint az életből vagy a történelemből. Semmi veszély, hogy körükben a titkos választójog, például, meglepetést hozzon. Nincs az a titkosság, amelynél titkosabban ők ne éreznék meg, akár olyan távolságról is, mint ide Párizs, uruk akaratát vagy kívánalmát, vagy atyai tanácsát, és azt fogják követni, ahogy a múltban is rendszeresen azt követték. Ha nem követték volna, ma nem volnának itt, nem volnának szolgák. A közvetlen dologra, igaz, nógatni kell őket. De ellentétben van ez eredendő engedelmeskedési ösztönükkel? Egy néprétegnek nem épp az a jellemző sajátja, hogy ellentétekből van összegyúrva? Ezért nem ismerhető meg az első pillanatra, ezért kell minden oldalról megkerülni. Az igazi szolga a nagy dolgokban szolgál. A kar tán lusta, de a lélek frissen hajlik.

Ösztönöm súgja nekem is, de az aztán a meggyőződés erejével, hogy még előbb, a cuius regio, eius religio korában sem kellett semmi erőszakot alkalmazni, hogy uraik elég gyakran változó belátását valamelyik keresztény vallás üdvözítőbb és hasznosabb voltáról azon nyomban magukévá ne tegyék. Meg vagyok győződve, hogy amint hírt kaptak uruk kitéréséről, rögtön igazat adtak neki, s önszántukból, élükön az ispánnal, lelkesedve és énekelve vándoroltak ők is, hol a reformátusokhoz, hol a katolikusokhoz. Bármennyire fájdalmas és szégyenletes, öröklött hitemben azért nem merek se büszke, se bizonyos lenni, mert tudom, hogy a birtokos grófi család többszöri helycseréje után mért éppen ez maradt rám a 17. századból. Ettől a családtól épp az én gyermekkorom közepén vette át a pusztát a budapesti Strasser és König cég. Ha az elv, az eius religio-é három századdal tovább marad érvényben, ami az öröklét szempontjából igazán kis véletlenül múlt, akkor arcvonásaimon, melyeket ismerőseim ma mongoloidnak ítélnék, bizonyára magam is sémita jeleket vélek felfedezni, lelkemről, mármint a pszichéről nem is beszélve.

Mindez persze nem cáfolja azt, hogy ne legyen nagyon is okos ez a nép. Okos és kitűnő szimatú, történelmi előérzete is egyenesen megdöbbentő. Mint minden okos szolga, kétségtelen, hogy lelke fenekén ő is kegyetlen, bosszúszomjas, és bosszúállásában nem ismer se Istent, se határt, ahogy ezt legutolsó alkalmá, a Dózsa-felkelés bizonyítja. Viszont tanulékonyasága mellett bizonyít, hogy az akkor kapott szörnyű leckét nem feledte, s azóta is jól meggondolta, hogy mikor „ártsa magát az urak dolgába”, ahogy a politikát nevezi. Az évezredek gyakorlat kitűnően működik, a pusztákon egy püssz sem hallható, aminek, igaz, az okosságon kívül más oka is van. Tárgyilagos szaktudósok mutatták ki, hogy a pusztai lakosság élelmezési, ruházkodási viszonyait városi ember egyszerűen elképzelhetetlennek tartja. Valóban azok, de a pusztai lakosságnak se fogvacogása, se gyomorkorgása nem hallható, se közvetve, se közvetlenül; képviselőjük, pártjuk, lapjuk, még ismerősük sincsen, aki nevükben szót emelhetne, holott nyilvánvaló, hogy az ország sorsa az ő vállukon nyugszik, akik a földet tartják, tízezer holdas darabokban. De Atlasz legelső feladata nem az-e, hogy mozdulatlanul álljon? Véletlen, hogy a képviselő, aki nem róluk, hanem csak a gazdatisztek helyzetéről tesz említést a képviselőházban, a következő választáskor nemigen kerül oda vissza?

A puszták népe a legjobb államalkotó elem, mert a legnagyobb tekintélytisztelő. Bizonyos, hogy a tekintély tisztelete is nevelés eredménye, de oly régi s oly alapos nevelésé, hogy ma már e nép vérébe itatódott, idegzetébe szüremlett s szinte ösztönévé vált. Igazuk van, akik ezt mint jellemének legősibb alapvonását említik. Családom körében meglepetéssel hallottam nem egyszer, hogy a grófot a legmeghittebb, legbensőségebb beszélgetések során is csak mint méltóságos urat emlegették. Ma is őrzöm egyik unokatestvérem levelét, aki ispánságig vitte fel, s akit a gróf egy szép napon minden indoklás nélkül kitett ebből az állásából. A levél ezt a felháborító eseményt tudatja, faragatlanul, a méltó düh legközvetlenebb kifejezéseivel a gróf irányában, de a gróf címének kísérteties tiszteletben tartásával. „Most derült ki – mondja az egyik bekezdés, – hogy a méltóságos úr aljas dög és bűdös kutya.” Emlékszem a megrovó tekintetekre, amikor, ugyancsak egy meghitt családi együttesben, a kastély ifjú vendégeit, a grófkisasszonyok udvarlóit közönségesen csak „ez a Wenckheim, ez a Wimpffen” szóval emlegettem. Az arcok egyszerre nyugtalanok és idegesek lettek. Rövidesen megértettem, hogy a legbizalmasabb elnevezés is legfeljebb „a Laci méltóságos úr”, vagy legeslegfeljebb „a Laci méltóságos” lehet. A tiszteletadásban nincs válogatás. Nem kell hozzá sem ragyogó történelmi név, sem társadalmi állás. Nem igaz, hogy az újonnanjöttöket vagy felkapaszkodottakat gúny fogadja. Környékünkön, a század elején, jó egypár zsidó család is szerzett uradalmat. Beköltözködésük másodnapján már éppoly félő megbecsülés övezte őket, akár elődeiket. Mintha az a pillanat, amikor az álbarokk főkapun behajtottak, más emberré varázsolta volna őket, aminthogy mássá is varázsolta. A cselédek az egyszerűség kedvéért maguk között tán adtak nekik házi használatra valami nevet, de ami lényeges: szemtől-szembe éppoly dadogó hódolattal beszéltek velük, akár a régiekkel.

<p>1. Sorold fel a pusztai cselédség tíz legjellemzőbb tulajdonságát a szövegből vett kifejezésekkel!</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>5 pont</p>	<p>(Az értékelő tölti ki)</p> <p>0,5 ☐</p> <p>1 ☐</p> <p>1,5 ☐</p> <p>2 ☐</p> <p>2,5 ☐</p> <p>3 ☐</p> <p>3,5 ☐</p> <p>4 ☐</p> <p>4,5 ☐</p> <p>5 ☐</p>
<p>2. Hol éltek a cselédek? Felelj a kérdésre a helyes válasz előtt álló betű bekarikázásával!</p> <p>A. mezőváros</p> <p>B. nagybirtok</p> <p>C. falu</p> <p>1 pont</p>	<p>A. B. C.</p> <p>☐ ☐ ☐</p>
<p>3. Melyik három történelmi alakot említi meg az író a szövegben</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>3 pont</p>	<p>(Az értékelő tölti ki)</p> <p>1 ☐</p> <p>2 ☐</p> <p>3 ☐</p>
<p>4. Sorold fel, milyen népeket szolgáltak a pusztai cselédek ősei a történelem folyamán?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>4 pont</p>	<p>(Az értékelő tölti ki)</p> <p>1 ☐</p> <p>2 ☐</p> <p>3 ☐</p> <p>4 ☐</p>

5. Döntsd el a szöveg alapján, hogy igazak (I) vagy hamisak-e (H) az alábbi állítások!

A. A föld, illetve az ország sorsa a földbirtokosok vállán nyugszik. _____

B. A cselédség nem házasodott össze más népekkel, csak a szomszédos falusiakkal. _____

C. A puszták népe szolganép. _____

D. A Dózsa-felkelés bizonyítja, hogy a nép kegyetlen, bosszúszomjas és bosszúálló is tud lenni. _____

E. Illyés Gyula is szolgasorból származik. _____

(Az értékelő tölti ki)

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

5 ☐

5 pont

6. Keress ki a szövegből négy olyan szót, amelyek a családi és rokoni kapcsolatokra utalnak/vonatkoznak!

_____

_____

_____

_____

2 pont

(Az értékelő tölti ki)

0,5 ☐

1 ☐

1,5 ☐

2 ☐

7. Magyarázd meg a szövegből vett alábbi szókapcsolatokat!

A. nógatni kell _____

B. nincs híján a kétszínűségnek _____

C. a lélek frissen hajlik _____

D. vérébe itatódott _____

E. nyakára ül _____

(Az értékelő tölti ki)

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

5 ☐

5 pont

8. Értelmezd a „cuius regio, eius religio” kifejezést!

---

3 pont

(Az értékelő tölti ki)

1	☐
2	☐
3	☐

9. Kik voltak a pusztai cselédek irányítói? Felelj a kérdésre a helyes válaszok előtti betűk bekarikázásával!

- A. földbirtokosok
- B. gazdatisztek
- C. képviselők
- D. ispánok

2 pont

A.	B.	C.	D.
☐	☐	☐	☐

10. Írd ki a szövegből azokat a kifejezéseket, amelyek a pusztaiaknak az állatokéhoz hasonló megnyilvánulásaira, tulajdonságaira utalnak!

A. _____

B. _____

C. _____

3 pont

(Az értékelő tölti ki)

- 1 ☐
- 2 ☐
- 3 ☐

11. Minek nevezi a cselédség a politikát?

_____

1 pont

(Az értékelő tölti ki)

- 1 ☐

12. Támaszd alá a szövegből vett idézettel, hogy a cselédségnek nincs semmiféle érdekképviselése!

_____
_____
_____

1 pont

(Az értékelő tölti ki)

- 1 ☐

13. Mire utal a következő idézet: „... a méltóságos úr aljas dög és bűdös kutya.”?

---

2 pont

(Az értékelő tölti ki)

- 1 ☐
- 2 ☐

14. Mire következtethetünk abból, hogy az újdonsült zsidó származású földtulajdonosokat ugyanúgy tisztelték, mint a saját nemzetükhöz tartozó földbirtokosaikat?

---

1 pont

(Az értékelő tölti ki)

- 1 ☐

15. Határozd meg, hogy az író hogyan viszonyul a pusztai cselédség szolgalelkűségéhez, illetve történelmi kiszolgáltatottságához!

2 pont

(Az értékelő tölti ki)

1

2

